

Macro-nachtvinders in Noordwijk-Binnen in 2025

Hein Verkade

In 2025 is op een drietal plaatsen in Noordwijk-Binnen naar nachtvinders gekeken. Hiervoor werd 's nachts een LED-emmer met lampjes op een vaste plek geplaatst om nachtvinders aan te trekken. In de emmer staan twee eierdozen. Het ruwe oppervlak hiervan biedt de vlinders een mogelijkheid zich aan vast te houden. In de vroege ochtend wordt de emmer geopend en worden alle vlinders gefotografeerd. De meeste vlinders zitten inderdaad op de dozen, maar je kunt ze ook op de emmer zelf aan de binnen- en buitenzijde aantreffen. Met behulp van de app 'Obsidentify' en de gids 'Nachtvinders' worden de macro-nachtvinders gedetermineerd. De gefotografeerde vlinders worden na determinatie op waarneming.nl geplaatst en daarna weer teruggezet in de begroeiing.

De LED-emmer staat op alle drie de plaatsen iedere nacht op dezelfde plek. Dit is een voorwaarde om mee te kunnen doen aan het landelijke 'meetnet nachtvinders' van de Vlinderstichting.

Naast de macro-nachtvinders zijn er natuurlijk ook micro-nachtvinders. De grens tussen deze subgroepen is niet eenduidig. De kleinste macro's zijn kleiner dan de grootste micro's. De uilen, spanners en pijlstaarten worden tot de macro's gerekend, en de bladrollers en motten tot de micro's. Maar de Buxusmot wordt dan weer als macro beschouwd.

Meetplekken

Twee meetplekken liggen in tuinen in de kern van Noordwijk-Binnen en de derde in landgoed Calorama. De tuinen liggen hemelsbreed ongeveer 150 meter van elkaar vandaan in de Douzastraat en in de van Limburg Stirumstraat en worden vrij extensief beheerd. Naast veel Klimop en een keur aan struiken is er een gazon aanwezig. Het verschil zit hem vooral in het bomenbestand. Nabij de meetplek in de Douzastraat staan alleen een oude middelgrote perenboom en een volgroeide berk. In de van Limburg Stirumstraat staan naast een ongeveer 50 jaar oude eik ook enkele oude perenbomen en diverse grote essen. In de aangrenzende tuin staat een tiental volgroeide esdoorns. Het meetpunt aan de van Limburg Stirumstraat ligt in een ruimere groene omgeving dan die in de Douzastraat.

De vaste meetplek op Calorama, ruim 500 meter ten noordoosten van de van Limburg Stirumstraat, ligt aan de voet van de houtwal direct ten oosten van de theekoepel. De bodem is geheel bedekt met Klimop (fig. 1). Daarboven is het vrij open met verspreid enkele struiken. Op ca vijf meter ligt een grasveldje dat een aantal malen per jaar wordt gemaaid. Rondom de meetplek staat een aantal volgroeide eiken en lindes. Daarbuiten staan oude beuken en enkele paardenkastanjes. Bloeiende (stinzen)planten zijn er vooral in het voorjaar te vinden. In de andere seizoenen zijn kruidachtigen spaarzaam aanwezig.

Fig. 1. De LED-emmer op de vaste meetplek in Calorama.

Vangnachten

In 2025 zijn twee verschillende LED-emmers steeds gelijktijdig gedurende 94 nachten geplaatst in de Douzastraat en op Calorama. Meestal werd de emmer kort na zonsondergang neergezet en de volgende ochtend rond zeven uur geleegd. De vangnachten zijn redelijk over het jaar gespreid (fig. 2) en nooit op twee opeenvolgende dagen. De emmer werd vooral met droog weer, weinig wind en relatief hoge temperaturen geplaatst.

Een van de emmers werd vanaf maart gedurende andere nachten in de van Limburg Stirumstraat neergezet.

aantal vangnachten	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Calorama	4	9	6	9	7	6	10	13	5	9	9	7
Douzastraat	4	9	6	9	7	6	10	13	5	9	9	7
van Limburg Stirumstraat	0	0	4	4	6	6	9	12	5	7	6	3

Fig.2. Aantal vangnachten per maand in 2025

Resultaten

In heel 2025 werden op de drie locaties in totaal 733 macro-nachtvinders gevangen. Met 402 exemplaren zat meer dan de helft in de emmer op Calorama. In de van Limburg Stirumstraat en de Douzastraat bedroegen de aantallen respectievelijk 195 en 136 vlinders.

700 vlinders konden tot 123 verschillende soorten gedetermineerd worden, de overige 33 alleen tot 6 soortgroepen. Deze laatste betreffen soms twee of drie soorten die zo gelijkend zijn dat zij alleen door ervaren kenners of met behulp van een microscoop tot op soortniveau gebracht kunnen worden.

De verdeling over het jaar is niet gelijkmatig. Op Calorama werden de meeste vlinders gevangen in de (na)zomer. Daarnaast zijn ook maart en december goede vangmaanden. De bekende dip in de maanden april-mei en oktober komt goed naar voren op Calorama (fig. 3). Januari is de enige maand waarin geen enkele macro-nachtvlinder werd gevangen.

Op de meetplekken in het dorp is de verdeling over het jaar nog meer geconcentreerd in de zomermaanden dan op Calorama. Het aantal gevangen vlinders is daar dus naar verhouding nog lager in de maanden februari-maart en november-december. De vlinders die in deze vroege en late periodes vliegen zijn vooral soorten die in een bosachtige omgeving voorkomen.

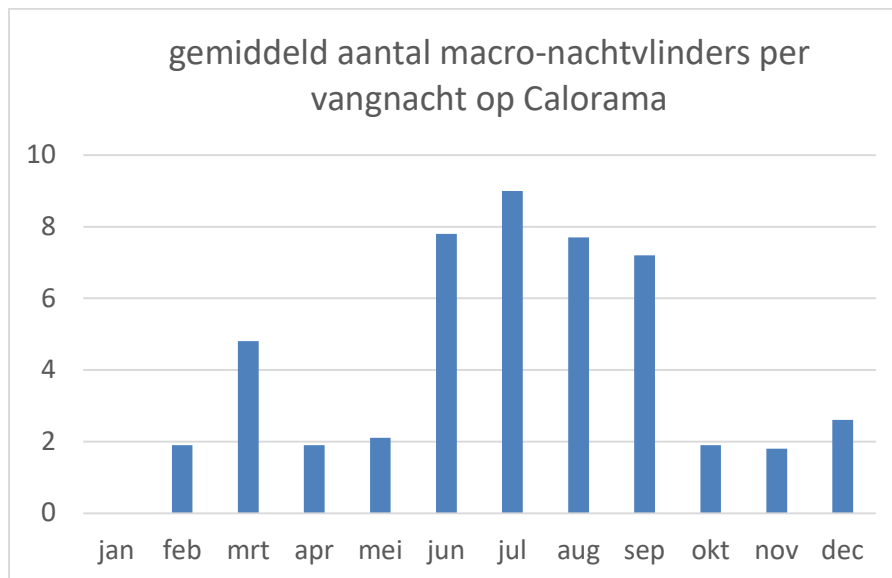

Fig. 3. Gemiddeld aantal macro-nachtvinders per vangnacht op Calorama in 2025

Macro-nachtvinders

Dagvlinders staan bekend om hun kleurenpracht. Toch doen nachtvinders wat variatie en kleuren betreft zeker niet onder voor de dagvlinders. Enkele voorbeelden uit Calorama zijn hieronder weergegeven.

Nunvlinder 22-3-2025

Bandspanner spec. 6-5-2025

Silenespanner 22-5-2026

Witte tijger 15-6-2025

Meldevlinder 4-7-2025

Lieveling 20-8-2025

De soorten nachtvinders werden in verschillende aantallen waargenomen. Deze verschillen komen deels doordat de ene soort nu eenmaal talrijker is dan de ander. Daarnaast worden sommigen soorten sterker aangetrokken door de nachtelijke ledlamp dan andere. Maar dan is het ook nog eens zo dat een soort in het ene jaar veel talrijker voorkomt dan in het andere jaar. Dit laatste zal vast na het jaar 2026 naar voren komen.

Van de 123 soorten is 33% maar één keer waargenomen. Het hoge percentage eenmalige waarnemingen wijst erop dat er waarschijnlijk heel wat meer soorten gevonden kunnen worden. Ook dat gaan we in 2026 ervaren.

De meest gevangen soort in Noordwijk-Binnen was de Huismoeder met 80 exemplaren. De Zwartkamdwergspanner was met 55 exemplaren een goede tweede. De hoogste aantallen Zwartkamdwergspanners werden in augustus aangetroffen, de Huismoeders piekten in september. Bij de laatste soort moet worden aangetekend dat het aantal in september hoger was dan in augustus terwijl de LED-emmer in september maar 15 keer werd geplaatst en in augustus 38 keer (fig. 4 en fig. 2).

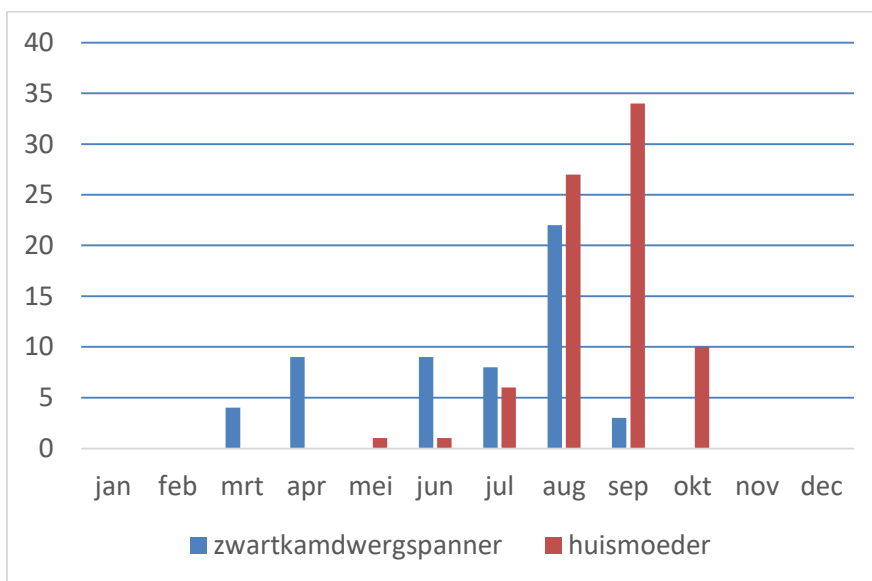

Fig. 4. Aantal Zwartkamdwergspanners en Huismoeders op drie locaties in Noordwijk-Binnen in 2025.

Zwartkamdwergspanner Calorama 21-6-2025

Huismoeder Douzastraat 28-8-2025

Elke nachtvlindersoort heeft zijn eigen vliegtijd. Sommige soorten komen in een korte tijd massaal voor. Deze soorten kennen soms maar één generatie per jaar. Dit pieken kan het hele jaar plaatsvinden, van de Perentak in februari tot de Kleine wintervlinder in november-december. Daartussen komen diverse ‘pieken’ voor (fig. 5).

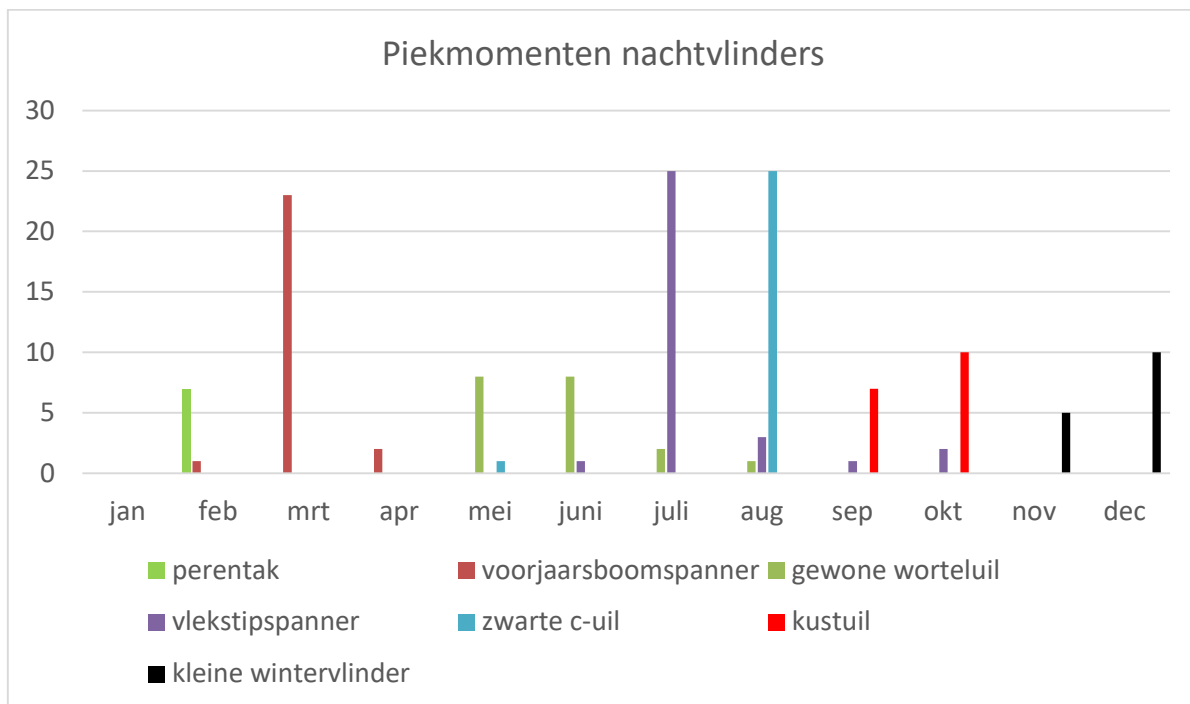

Fig. 5. Piekmomenten voor zeven soorten macro-nachtvlinders in Noordwijk-Binnen in 2025

De meeste macro-nachtvlinders die in 2025 in Noordwijk-Binnen werden waargenomen, zijn algemene en wijdverbreide soorten in Nederland. Enkele soorten springen in het oog. Zo werden in juli zeven exemplaren van het Geelblad gevangen op Calorama. Dit is een vrij schaars voorkomende soort in Nederland.

Eind september en in oktober zaten er totaal 17 Kustuilen in de emmer. Zoals de naam al zegt, is dit een typische kustbewoner die in de rest van het land zeldzaam is.

De Okergele grasuil en de Paddenstoeluil worden ook tot de schaarsere soorten gerekend.

Verdeling drie locaties

Het aantal gevangen vlinders verschilde nogal op de drie locaties. Daarnaast werden diverse soorten opvallend vaak op bepaalde meetpunten gevonden. Zo werden typische bossoorten als de Perentak, de Bosbesuil, het Geelblad, de Grote voorjaarsspanner, de Vlekstipspanner, de Grote en de Kleine wintervlinder in grote aantallen op Calorama en nauwelijks op de locaties in het dorp aangetroffen (zie bijlage). Hiertegenover staan soorten als de Gamma-uil, de Huisuil en het Vaal kokerbeertje die juist in de tuinen in het dorp werden gevangen. Deze soorten houden meer van tuinen in een bebouwde omgeving. Het Vaal kokerbeertje komt pas sinds 2014 in Nederland voor en zijn waardplanten zijn korstmossen in een stenige omgeving.

De Kustuil werd het meest gevangen in de van Limburg Stirumstraat. Daar staan nogal wat bramenstruiken. Kustuilen schijnen verzot te zijn op rijpe bramen.

De vrij schaarse Witte eenstaart werd alleen in de Douzastraat gezien.

Het plan is de tellingen in 2026 voort te zetten. Ik ben benieuwd wat voor nieuwe inzichten dit op gaat leveren.

Dankwoord

Graag wil ik het stichtingsbestuur van landgoed Calorama bedanken voor de toegang tot het afgesloten landgoed.

De Vlinderstichting stelde de LED-emmer ter beschikking en zorgde voor een snelle vervanging na een defect.

Bijlage. Aantal waargenomen macro-nachtvinders in Noordwijk-Binnen in 2025

Macro-nachtvinders	2025	Calorama	Douza	v. L. Stirum	Totaal
Aangebrande spanner	<i>Ligdia adustata</i>	4	0	0	4
Appeltak	<i>Campaea margaritaria</i>	2	0	0	2
Bastaardsatijnvlinder	<i>Euproctis chrysorrhoea</i>	3	2	2	7
Bonte worteluil	<i>Agrotis vestigialis</i>	1	1	0	2
Bosbesuil	<i>Conistra vaccinii</i>	6	0	0	6
Breedbandhuismoeder	<i>Noctua fimbriata</i>	4	0	0	4
Bruine grijsbandspanner	<i>Cabera exanthemata</i>	0	0	1	1
Bruine sikkelluil	<i>Laspeyria flexula</i>	1	0	0	1
Bruine snuituil	<i>Hypena proboscidalis</i>	1	0	0	1
Buxusmot	<i>Cydalima perspectalis</i>	10	0	1	11
Donker klaverblaadje	<i>Macaria alternata</i>	1	0	0	1
Donkergroene korstmossuil	<i>Cryphia algae</i>	1	0	4	5
Dunvlerkspanner	<i>Lycia hirtaria</i>	1	2	1	4
Dwergstipspanner	<i>Idaea fuscovenosa</i>	2	0	0	2
Egale stipspanner	<i>Idaea straminata</i>	1	0	0	1
Eikentandvlinder	<i>Peridea anceps</i>	1	0	0	1
Gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>	1	3	3	7
Geelblad	<i>Ennomos quercinaria</i>	7	0	0	7
Gele eenstaart	<i>Watsonalla binaria</i>	1	0	0	1
Gele oogspanner	<i>Cyclophora linearia</i>	2	1	0	3
Gelobd halmuiltje	<i>Oligia strigilis</i>	0	1	1	2
Geoogde worteluil	<i>Agrotis clavis</i>	3	2	0	5
Gerande spanner	<i>Lomaspilis marginata</i>	1	0	0	1
Gestippelde oogspanner	<i>Cyclophora punctaria</i>	5	0	1	6
Gestippelde rietboorder	<i>Lenisa geminipuncta</i>	1	0	0	1
Gestreepte goudspanner	<i>Camptogramma bilineata</i>	4	2	2	8
Gewone bandspanner	<i>Epirrhoe alternata</i>	1	0	0	1
Gewone breedvleugeluil	<i>Diarsia rubi</i>	10	1	1	12
Gewone dwergspanner	<i>Eupithecia vulgata</i>	0	1	0	1
Gewone grasuil	<i>Luperina testacea</i>	5	1	1	7

Gewone spikkelspanner	<i>Ectropis crepuscularia</i>	7	0	0	7
Gewone silene-uil	<i>Hadena bicruris</i>	2	0	0	2
Gewone stofuil	<i>Hoplodrina octogenaria</i>	6	0	2	8
Gewone velduil	<i>Agrotis segetum</i>	2	2	3	7
Gewone worteluil	<i>Agrotis exclamationis</i>	9	3	7	19
Graanworteluil	<i>Euxoa tritici</i>	1	1	1	3
Graswortelvlinder	<i>Apamea monoglypha</i>	1	0	0	1
Grijze stipspanner	<i>Idaea aversata</i>	7	2	6	15
Groene dwergspanner	<i>Pasiphila rectangulata</i>	1	0	1	2
Groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>	0	1	1	2
Grote voorjaarsspanner	<i>Agriopsis marginaria</i>	5	0	0	5
Grote wintervlinder	<i>Erannis defoliaria</i>	16	0	0	16
Grote worteluil	<i>Agrotis ipsilon</i>	0	0	8	8
Guldenroededwergspanner	<i>Eupithecia virgaureata</i>	3	0	0	3
Haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>	2	1	0	3
Halmuiltje spec.		3	0	2	5
Hazelaaruil	<i>Colocasia coryli</i>	2	0	2	4
Hennepnetelspanner	<i>Perizoma alchemillata</i>	1	0	0	1
Herfstspanner spec.		8	0	0	8
Hopdwergspanner	<i>Eupithecia assimilata</i>	0	0	1	1
Hopsnuituil	<i>Hypena rostralis</i>	0	0	1	1
Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	20	28	32	80
Huisuil	<i>Caradrina clavipalpis</i>	1	6	3	10
Hyena	<i>Cosmia trapezina</i>	2	0	0	2
Kadeni-stofuil	<i>Caradrina kadenii</i>	1	0	0	1
Kajatehoutspanner	<i>Pelurga comitata</i>	0	1	0	1
Kleine voorjaarsspanner	<i>Agriopsis leucophaearia</i>	3	0	0	3
Kleine voorjaarsuil	<i>Orthosia cruda</i>	2	0	0	2
Kleine wintervlinder	<i>Operophtera brumata</i>	15	0	0	15
Kooluil	<i>Mamestra brassicae</i>	0	0	1	1
Kortzuiger	<i>Crocallis elingaria</i>	3	0	0	3
Kustuil	<i>Polymixis lichenea</i>	4	3	10	17
Lichte korstmosuil	<i>Bryophila domestica</i>	0	0	2	2
Lieveling	<i>Timandra comae</i>	1	0	0	1
Meldevlinder	<i>Trachea atriplicis</i>	1	0	0	1
Morpheusstofuil	<i>Caradrina morpheus</i>	4	1	5	10
Najaarsspanner	<i>Agriopsis aurantiaria</i>	1	0	0	1
Nunvlinder	<i>Orthosia gothica</i>	8	2	4	14
Open-breedbandhuismoeder spec.		6	1	3	10
Okergele grasuil	<i>Apamea sublustris</i>	1	0	1	2
Oranjegeel halmuiltje	<i>Oligia fasciuncula</i>	1	0	0	1
Paardenbloemspanner	<i>Idaea seriata</i>	0	0	1	1
Paddenstoeluil	<i>Parascotia fuliginaria</i>	1	0	0	1
Peper-en-zoutvlinder	<i>Biston betularia</i>	0	0	1	1
Perentak	<i>Phigalia pilosaria</i>	7	1	0	8
Piramidevlinder	<i>Amphipyra pyramidea</i>	0	0	1	1
Piramidevlinder spec.		3	1	0	4

Plakker	<i>Lymantria dispar</i>	1	1	1	3
Populierenpijlstaart	<i>Laothoe populi</i>	0	0	1	1
Psi-uil/drietand		0	0	2	2
Put-a-uil	<i>Agrotis puta</i>	4	6	10	20
Satijnstipspanner	<i>Idaea subsericeata</i>	2	0	0	2
Schaduwstipspanner	<i>Idaea rusticata</i>	4	2	3	9
Schildstipspanner	<i>Idaea biselata</i>	1	0	0	1
Schimmelspanner	<i>Dysstroma truncata</i>	1	0	0	1
Silenespanner	<i>Perizoma flavofasciata</i>	2	0	0	2
Snuitvlinder	<i>Pterostoma palpina</i>	1	0	0	1
Spurrie-uil	<i>Anarta trifolii</i>	0	2	1	3
Stompvleugelgrasuil	<i>Mythimna impura</i>	1	2	0	3
Stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>	3	0	0	3
Taxusspikkelspanner	<i>Peribatodes rhomboidaria</i>	6	1	3	10
Tweestip-orvlinder	<i>Ochropacha duplaris</i>	1	0	0	1
Tweestrepvoorjaarsuil	<i>Orthosia cerasi</i>	2	3	3	8
Vaal kokerbeertje	<i>Eilema caniola</i>	1	7	11	19
Variabele breedvleugeluil	<i>Diarsia mendica</i>	1	0	0	1
Variabele eikenuil	<i>Nycteola revayana</i>	1	0	0	1
Variabele voorjaarsuil	<i>Orthosia incerta</i>	1	3	1	5
Vierbands spanner spec.		4	0	0	4
Vierkantvlekuil	<i>Xestia xanthographa</i>	1	1	1	3
Vlasbekdwergspanner	<i>Eupithecia linariata</i>	1	0	0	1
Vlekstipspanner	<i>Idaea dimidiata</i>	27	2	1	30
Vogelwiekje	<i>Dypterygia scabriuscula</i>	2	0	0	2
Volgeling	<i>Noctua comes</i>	2	7	7	16
Voorjaarsboomspanner	<i>Alsophyla aescularia</i>	24	0	1	25
Voorjaarsdwergspanner	<i>Eupithecia abbreviata</i>	1	0	1	2
V-dwergspanner	<i>Chloroclystis v-ata</i>	0	1	0	1
Wapendrager	<i>Phalera bucephala</i>	3	0	1	4
Witstipgrasuil	<i>Mythimna albipuncta</i>	1	1	0	2
Witte eenstaart	<i>Cilix glaucata</i>	0	1	0	1
Witte l-uil	<i>Mythimna l-album</i>	1	0	0	1
Witte tijger	<i>Spilosoma lubricipeda</i>	1	0	0	1
Zandhalmuiltje	<i>Mesoligia furuncula</i>	1	0	1	2
Zilveren groenuil	<i>Pseudoips prasinana</i>	1	0	0	1
Zuidelijke grasuil	<i>Mythimna vitellina</i>	1	0	0	1
Zuidelijke stofuil	<i>Hoplodrina ambigua</i>	3	1	8	12
Zuringuil	<i>Acronicta rumicis</i>	1	0	0	1
Zwart weeskind	<i>Mormo maura</i>	0	0	1	1
Zwartbands spanner	<i>Xanthorhoe fluctuata</i>	1	0	2	3
Zwarte c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>	18	6	4	28
Zwarte herfstspinner	<i>Poecilocampa populi</i>	2	0	0	2
Zwartkamdwergspanner	<i>Gymnoscelis rufifasciata</i>	28	14	13	55
Zwartvlekdwergspanner	<i>Eupithecia centaureata</i>	3	2	1	6
macro-nachtvlinder onbekend		1	2	0	3
	Totaal	402	136	195	733

